

elebitasunetik
eleaniztasunera
hezkuntzan

2. EUSKAL HERRIKO HEZKUNTZA SISTEMAN, ELEBITASUNETIK ELEANIZTASUNERA: GAUR EGUNGO EGOERA BERRIAREN EZAUGARRIAK ETA NORABIDEAK.

ELEANIZTASUNA ESKOLAN: HIRU/LAU
HIZKUNTZA HELBURU (HEZKUNTZA MARKO
HIRUELEDUNA/IKASTOLEN PROIEKTUA)

GELETAN HAINBAT HIZKUNTZA (HIZKUNTZA
GEHIAGO JENDARTEAN)

ESKOLAN ZER EGIN ETA ZERGATIK, HIZKUNTZAK
KUDEATZEKO: IKASTETXEAREN HIZKUNTZA
PROIEKTUA.

azterguneak

Guasch, O. (2007): «La educación multilingüe: un reto para el profesorado». In *Educación y Cultura*, 19, 2: 135-147.

Herdina & Jessner (2002): *A dynamic model of multilingualism*. Clevedon: Multilingual matters

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila (2010): *Haur hezkuntzarako, lehen eta bigarren hezkuntzarako eta batxilergorako dekretu kurrikularrak Euskal Autonomia Erkidegoan*. Vitoria-Gasteiz: EIAZ

Pascual Granell, Vicent (2006): *El tractament de les llengües en un model d'educació plurilingüe per al sistema educatiu valencià*. València: Generalitat Valenciana –Conselleria de Cultura, Educació i Esport.

Maia, J. (2015): «Hezkuntza elebiduna Euskal Herrian: 30 urteko ibilaldia». *Euskera*, 59 (2): 578-624.

Eusko Jaurlaritzaren eta Nafar Gobernuaren web orriak

<http://proyectolinguistico.webnode.es/>

Baliabideak

Galdera batzuk

-”Elebakartasunetik eleaniztasunera”: zer iradokitzen dizu horrek EHn gaur egun?

-Jendartea aldatzen ari bide da hizkuntza-kontuetan. Zertan nabaritzen da hori eskoletan? (konparatu beste belaunaldi batzuetako eskolarekin)

-Hizkuntzei dagokienez, zer alde dago oraingo eskolen eta lehenagokoen artean? Irakasle batek zer aurkitzen du hizkuntzen kontuan ikasgela «estandar» batean?

Gogoeta-gai honetan sakontzeko, pentsatu zeuen (hurbileko) esperientzian:

ikasle bezala txikitan nolako “panorama” zenuten gelan edo/eta ikastetxean?

orain irakasle-gai gisa praktketan egon zaretenean, zer “panorama” ikusi dugu?

Gainera, bildu informazioa taldean, zeuen gurasoei eta aitita-amamen denboraz.

Zer ondorio ateratzen dugu konparazioa eginez?

-Zer eskatzen zaio EHko eskola-instituzioari gaur egun hizkuntza kontuetan? Zer helburu ezartzen zaizkio? Zeri jarri behar dio arreta, orain dela 20 urte jartzen ez ziona?

-Eskatzen zaiona, zer arrazoiri erantzuteko eskatzen zaio eskolari?

-Zer norabidetan abiatuko gara gaurko egoerari erantzuteko? Norantz joanen gara?

-Zer orientabide ditugu norabide berriak lantzeko?

-linguistikoak

-soziolinguistikoak

-psikolinguistikoak

-hizkuntzaren didaktikaz

-Zein eragile ditugu jokoan? Zer egin dezake bakoitzak? Zer eska dakioke bakoitzari?

Galdera batzuk

Azken 50 urte honetako norabidea

Gaur egungo egoera

Zertan aldatu da gaurko egoera?

Zer eskatzen zaio eskolari hizkuntza-kontuetan?

Egoerari erantzuteko, alor desberdinetatik
ekarpenak

- Hizkuntzalaritza
- Soziolinguistika
- Psikolinguistika
- Hizkuntzaren didaktika

Zer ekimen ageri dira Euskal Herrian egoerari
erantzuteko?

bidea

Azken 50 urtean: elebakartasunetik elebitasunera bidea egin da

1965, Hego Euskal Herrian: eskolan gaztelania (ikastolak orduantxe hasten). Telebista hasirik 10 bat urte.

Hezkuntza sistemaren helburua: gaztelania ikas-irakastea (atzerriko hizkuntzari arreta handirik ez)

Irakasle euskaldunak sisteman:

1976an, EAEn: %5 baino gutxiago (Siadeco-Euskaltzaindia 1979: 171; Zalbide 2010: 115)

Siadeco-Euskaltzaindia (1979): *Hizkuntza borroka Euskal Herrian*. Bilbo: Euskaltzaindia

Zalbide (2010): *Euskararen legeak hogeita bost urte. Eskola alorreko bilakaera: balioespensazioa*. Bilbo: Euskaltzaindia

bidea

Azken 50 urtean: elebakartasunetik elebitasunera bidea egin da

Internet Euskal Herrian, hasi: 1993 edo hola (Urberuaga 2001)

1995, EAEn: aukera eskolan gaztelania eta euskara parean izateko (+ kontaktu gutxi atzerriko hizkuntzarekin)

1995, NFKn: aukera mugatua gaztelania eta euskara maila berean ikasteko (+ kontaktu gutxi atzerriko hizkuntzarekin)

1995, Iparraldean: eskolan gehiena frantsesa, euskara poliki sartzen

Sistemaren helburua, Hegoaldean: euskara eta gaztelania ikas-irakastea (Nafarroan mugatua) (eta atzerriko hizkuntzarekiko arreta handitzen)

Sistemaren helburua, Iparraldean: aukera mugatua euskaraz ere ikas-irakasteko (atzerriko hizkuntzarekiko arreta handitzen)

Irakasle euskaldunak sisteman, EAEn:

2006-2007: EAEn “irakasleen ia hiru laurdenak” EGA edo HE2dunak dira (publikoa eta pribatua)

EAEn beste %6k badu HE1 (publikoa eta pribatua) (Zalbide 2010:113)

Publikoan: “ehuneko laurogei baino gehiago” (Zalbide 2010: 115)

Zalbide (2010): *Euskararen legeak hogeita bost urte. Eskola alorreko bilakaera: balioespen-saioa*. Bilbo: Euskaltzaindia

bidea

Azken 50 urtean: elebakartasunetik elebitasunera bidea egin da

2014: Internet Euskal Herrian hainbat etxetan (ikus datu batzuk Eurostat-en)

2014, EAEn: eskolan gaztelania eta euskara aukeran, parean (helburu gisa) eta ingelesa gero eta gehiago (askoz ere kontaktu gehiago hizkuntza horrekin, interneten bidez batez ere)

2014, NFKn: eskolan gaztelania eta euskara aukeran, parean (helburu gisa) lurraldearen zati batean, eta ingelesa gero eta gehiago (askoz ere kontaktu gehiago hizkuntza horrekin, interneten bidez batez ere)

2014, Iparraldean: eskolan frantsesa eta euskara ikas-irakasteko aukera handitzen ari da (datuak non? “Euskararen Erakunde Publikoa” delakoan begiratu).

Sistemaren helburua, Hegoaldean: euskara eta gaztelania ikas-irakastea komunikazio maila onean, eta atzerriko hizkuntza modu “funtzionalean” (ikus curriculum dekretua)

Sistema elebidunaren helburua, Iparraldean: frantsesa eta euskara irakastea (eta atzerriko hizkuntza ere bai)

Irakasle euskaldunak sisteman (EAEn):

2006-2007: EAEn “irakasleen ia hiru laurdenak” EGA edo HE2dunak dira (publikoa eta pribatua)

EAEn beste %6k badu HE1 (publikoa eta pribatua) (Zalbide 2010:113)

Publikoan: “ehuneko laurogei baino gehiago” (Zalbide 2010: 115)

bidea

2. Azken 50 urtean: elebakartasunetik elebitasunera bidea egin da.

Ikasleak: EAEko matrikula datuak

1982-1983ko datuak gutxi gorabeherakoak dira (iturria: Zalbide 2010)

	1982- 1983	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2010- 2011
A eredua	A+X= %80	119.95 4 (%37)	114.21 9 (%36)	109.94 5 (%34)	107.69 8 (%33)	103.97 9 (%32)	99.862 (%30)	95.902 (%28)	93.426 (%27)	92.569 (%26)	93.591 (%25)	92.332 (%24.5)
B eredua	%8	67.838 (%21)	66.932 (%21)	67.205 (%21)	67.967 (%21)	69.941 (%21)	71.284 (%21)	72.479 (%21)	74.077 (%21)	75.274 (%21)	75.813 (%21)	75.301 (%20)
D eredua	%12	132.73 5 (%41)	136.09 2 (%43)	139.84 9 (%44)	145.78 3 (%45)	154.16 4 (%47)	163.05 4 (%49)	171.15 4 (%50)	179.07 6 (%51)	187.54 3 (%52)	196.14 0 (%53)	205.77 4 (%55)
X eredua		1.950 (%1)	1.963 (%1)	1.898 (%1)	1.882 (%1)	1.863 (%1)	1.846 (%1)	1.900 (%1)	1.947 (%1)	1.993 (%1)	2.013 (%1)	2.006 (%0.5)

	2000/2001	2002/2003	2004/2005	2006/2007	2008/2009	2010/2011	2013/2014
A EREDUA	119.954 (%37)	109.945 (%34)	103.979 (%32)	95.902 (%28)	92.569 (%26)	92.332 (% 25)	???
B EREDUA	67.838 (%21)	67.205 (%21)	69.941 (%21)	72.479 (%21)	75.274 (%21)	75.301 (20%)	???
D EREDUA	132.735 (%41)	139.849 (%44)	154.164 (%47)	171.154 (%50)	187.543 (%52)	205.774 (%55)	???
X EREDUA	1.950 (%1)	1.898 (%1)	1.863 (%1)	1.900 (%1)	1.993 (%1)	2.006 (0,5%)	???

IKASLEEN MATRIKULAZIOAREN BILAKAERA UNIBERTSITATEZ BESTEKO IRAKASMAILETAN, HEZKUNTZA EREDUEN ARABERA (2000-2010-....). ITURRIA: EUSTAT

**2. Hezkuntza
elebiduna Euskadiko
Autonomia
Erkidegoan (EAEn).**

**Ereduen onarpena
jendartean:
matrikulazioaren
bilakaera**

Ariketa: aurkitu
datu berriagoak
(2013-2014, 2015-
2016, 2017-2018
ikasturtekoak,
adibidez)

2014-2015 IKASTURTE A.	IKASLEAK GUZTIRA	A EREDUA	B EREDUA	D EREDUA	X EREDUA
HAUR HEZKUNTZA (2-6 URTE)					
LEHEN HEZKUNTZA (6-12 URTE)					
NAHITAEZK O BIGARREN HEZKUNTZA (12-16 URTE)					

NAHITAEZKO HEZKUNTZA MAILETAKO MATRIKULA GUZTIAK, EAEN (2014-2015 IKASTURTEA)

2. Hezkuntza
elebiduna
Euskadiko
Autonomia
Erkidegoan (EAEn).

Joera norantz
doan ikusteko,
bilatu datuak
beheko
koadroa
osatzeko:

Datu berriagorik
non aurki
dezakegu? Ea
2017-2018koak
aurki
ditzakegun...

2.1. Faktore soziolinguistikoa:

Beste itxaropen batzuk: jendearen hizkuntza-oharmena aldatzen? (Guasch, 2007)

Immigrazioa (Afrikatik, Ekialdeko Europatik, Asiatik...): hizkuntza batzuk, ez dominanteak

Bertoko hizkuntza indartu beharra (euskararen biziberritze prozesua)

2.2. Faktore teknologikoa

Ordenagailuaren erabilerak aldatu du idazketa prozesua mezu idatzi batzuk testuinguruari egokituak dira orain, ahozkoa hurbildu dira (SMS,...)

Ikasteko beste modu bat? Errealitatea hurrenez hurren barik, beste modu batean irudikatu?

2.3. Faktore psikolinguistikoa

Bi uste:

Hizkuntzak erabiltzen ikas-irakatsi behar da; erabileraren bidez ikasten da, interakzioaren bidez

Hiztun eleaniztunaren berezitasunak/ezaugarri bereziak

aldaketa

(Guasch, 2007)

2. Eleaniztunen ezaugarriak (Guasch, 2007)

- Hizkuntzari buruzko jakintza handiagoa (hizkuntzen arteko konparazioa, itzulpen gaitasuna, bi kode txandaka erabiltzea...)
- Hizkuntza batean garaturiko jakintza batzuek hizkuntza guztietarako balio dute (azpiko gaitasun komun bat bakarra: Cummins, 1979)
- Ikuspegi psikolinguistiko desberdin batzuen arabera: hizkuntza berrietako gaitasunak (jakite berriak) erlazionatuta daude lehengo(ar)ekin (ez dira “paraleloki” garatzen, lehengoekin loturarik gabe)
- Bigarren hizkuntzan ikasiak birkontzeptualizazioa dakar, ez da lehen hizkuntzarako ikasiaren errepikatze hutsa; bigarren hizkuntzan ikasten denak aldatzen du hiztunaren jakintza linguistikoa

Eta hortik etortzen da eleaniztunaren **ezaugarri bereziena**: haren oharren linguistikoa (*linguistic awareness*, *conciencia lingüística*) eta trebetasun metalinguistikoak: hizkuntza gehiago kudeatu beharrak, arreta handiagoa eskatzen du eta trebetasun handiagoei ematen die bide.

aldaketa

Cook, Vivian (AESLA, 2012):

Elebidunen ezaugarri bereziak agertzen ditu

...years suggests that they have unique characteristics, such as the following:

- *L2 users think in slightly different ways from monolinguals*
- *L2 users use language in different ways from monolinguals*
- *L2 users have an increased awareness of language itself compared to monolinguals*
- *L2 users have a slightly different knowledge of their first language*
- *L2 users have different brain structures from monolinguals.*
(10-11 or.)

Cook, Vivian (2013): “The goals of language teaching in a globalised world” (Plenary Talk at AESLA May 2012). In Egile batzuk (2013): *Actes del Congreso de AESLA*, Lleida 2012: 9-14.

aldaketa

aldaketa laburpena

1. Eskoletan eta geletan, aniztasun handiagoa: ikasleek hizkuntza gehiago dakarte eskolara (immigrazioa, globalizazioa)
2. Hizkuntzak jakiteaz, ideia berriak jendartean
3. Hizkuntzaren erabilera berriak (teknologia berriak direla eta)
4. Jendartearen itxaropen berriak hizkuntza-prestakuntzaz
5. Eleaniztunen hizkuntza-jakintzei buruzko kontzepzio berriak

Gelan heterogeneotasun handiagoa, ikasleen ezaugarri desberdinak

Helburuak ikasle guztientzat berdinak:

- komunikazio gaitasuna handitzea
- hizkuntzaz gogoeta egiteko prozedurak lantzea
- jarrerak eta balioak

Hizkuntzek erkide dutenari arreta

Ondorioz: curriculumeko hizkuntzak ikuspegi global batetik landu beharra agertzen da, eta hizkuntza-prestakuntzako helburu konpartituak

Koordinazioaren beharra:

Hizkuntzak lantzeko orduan

Beste edukiak lantzeko orduan (hizkuntza ere lantzen da)

egoera berria

Gelan hizkuntza gehiagoko ikasleak: zer egin hizkuntza horiekin

Helburuetan:

Euskara: hizkuntza ofizialaren tratamendua, gaztelaniaren pare: “autonomiaz eta sormenaz”

Gaztelania: hizkuntza ofizialaren tratamendua: “autonomiaz eta sormenaz”

Atzerriko hizkuntza bat (gehienetan ingelesa): “oinarrizko autonomiaz”

Immigrazioko hizkuntzen helbururik?

Hizkuntza ez ofizialetan:

Ikas-helburuduna: atzerriko hizkuntza (prestigiduna)

Ikas-helburu zehatzik gabeak: immigraziokoak (prestigiorik?)

Elebitasun kengarriko egoera?

Kontuan hartu: hizkuntzen egoerak desberdinak jendartean, prestigioz eta hiztunez, eta horrek ondorioak (zer helburu jartzen den, halako bidea egin behar).

Egoera berria

lingua franca delakoen beharra

Mundu mailan nazioarteko harremanak oso ugari: komunikazio bideak errazago (fisikoki eta birtualki)

Mundua oso elkar-lotua (globalizazioa)

Nazioarteko komunikazioa nola gauzatu?

*Lingua franca*k behar dira. Zein?

Eleaniztasunaren eta eleaniztunaren kontzeptuak

(Europako Kontseiluaren ikuspegia: 1+2)

Eleaniztasuna eta kulturartekotasuna

Europako Erreferentzia Marko Bateratuaren ikuspegia

Galdera batzuk:

Zenbat hizkuntza “dakigu” gutako bakoitzak?

Zenbat hizkuntzatan komunikatzen gara?

Zenbat hizkuntzatan dugu (nolabaiteko) hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia?

Hizkuntza guztietan maila berean komunikatzen gara?

Zenbateraino gaude zapuztuak/frustratuak gure «hizkuntzak-ikasteko-ibilbidearekin»?
Zergatik ote da?

Eleaniztasuna eta kulturartekotasuna

Europako Erreferentzia Marko Bateratuaren arabera

Eleaniztasuna eta komunikazio konpetentzia handitzea:

hizkuntza(k) konpetentzia maila handian erabiltzea **vs** hizkuntza(k) eta orotariko aldaerak komunikatzeko erabiltzea

Ikuspegi aldaketa: “zatikako” hizkuntza-jakintzak ere balioetsi, baliozkotzat hartu; norberaren hizkuntza-errepertorioa handitu

Konpetentzia hori garatzeko, bizitza guztia; ondorioz, inportantea da hizkuntzak ikasteko jarrera

Eleaniztasuna eta kulturartekotasuna

Hizkuntzak eta kulturak ugariago gure jendartean
Jendartean hizkuntza-aniztasuna eta kultura-
aniztasuna

Eskolan ere hizkuntza eta kultura anitz; hori nola
kudeatu?

Kulturartekotasuna: zer da?

Zer egin daiteke hezkuntza sisteman? Zer
baliabide dugu? Non aurki daiteke informazioa?

Galdera: non bilatu informazioa?

http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-2459/eu/contenidos/informacion/dif8/eu_2083/f8_e.html

[http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-5473/eu/contenidos/informacion/dif8/eu_2083/documentos acogida inmigrantes e.htm](http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net/r43-5473/eu/contenidos/informacion/dif8/eu_2083/documentos_acogida_inmigrantes_e.html)
l

Zer hizkuntz panorama
dugu eta zer egin
dezake/egin behar du
eskola instituzioak?

Egoera berriaren ardatz soziolinguistiko nagusiak eta eskolaren zeregina:

1. Euskararen biziberritze prozesuan eragin (elebitasuna hedatzen)
2. Komunikazio zabaleko hizkuntza jakin nahi da (ingelese?): hirueletasuna nahi da, eta bide horretan egiten ari diren ahaleginak (Jaurlaritzak eta Ikastolen Elkarteak)
3. Hainbat hizkuntza desberdin, immigrazioaren bidez batez ere. Zer egin horiekin?

Jaurlaritzak dituen zerbitzuen berri jakin: harrera plana, eta bestelako baliabideak komunikazio maila gutxieneko bat lortzeko (jaurlaritzaren web orriak arakatu)

Zer panorama dugu eta
zer egin dezake/egin behar du
eskolak?

Linguistika

Soziolinguistika

Psikolinguistika

Hizkuntzaren didaktika

Ekarpenak

Hizkuntzalaritza “tradizionaletik”:

Hizkuntza bakoitzaren ezaugarriak eta hizkuntzen arteko antz-aldeak. Zer erkide, zer desberdin, maila guztietan (ikus Europako Erreferentzia Marko Bateratua, 5. atala):

- Fonetiko-fonologikoan
- Morfologikoan
- Sintaktikoan
- Lexiko-semantikoan
- Ortografikoan
- Ortoepikoan

Ikuspegi “berriagoetatik”:

- Pragmatika: Hizkuntzaren azterketa testuinguruarekin lotua
- Diskurtsoaren analisia: hizkuntzazko jardunaren azterketa (ikus *Galdera-erantzun batzuk hizkuntzaren didaktikaz*)
- Testu-hizkuntzalaritza: perpausetik gorago; testuaren tasunak, testu-motak, haien ezaugarriak...

Testu-motak eta erabilesparruak konbinatuta: testu-generoak

Ekarpenak:

Linguistikatik

Hizkuntzen egoera eta haien arteko harremanak, kontuan harturik:

- prestigioa (zer prestigio-maila?)
- estatusa (ofiziala? Ez ofiziala?)
- egoera legala (babesik bai? Zenbatekoa? Toki guztietan edo zati batean?)
- funtzioak (bizitza “ofizialekoak” bai? Hau da, irakaskuntza, komunikabideak, administrazioa...? edo bakarrik familian eta lagunartean?)
- erabilesparruak (ofizialetan bai edo ez? Zer mailatan?)
- hiztun kopurua (datu orokorrak behar dira, baina eskualdekako datuak ere garrantzitsuak)

Euskararen egoera orokorrari buruz datu asko non aurki daiteke?

Hezkuntza sisteman nolako helburuak ezartzen diren hizkuntzarentzat, eta nolako egoeran den hizkuntza, halako trapaera antolatu beharko da.

Ekarpenak:

Soziolinguistika

Kontzeptu garrantzitsu batzuk:

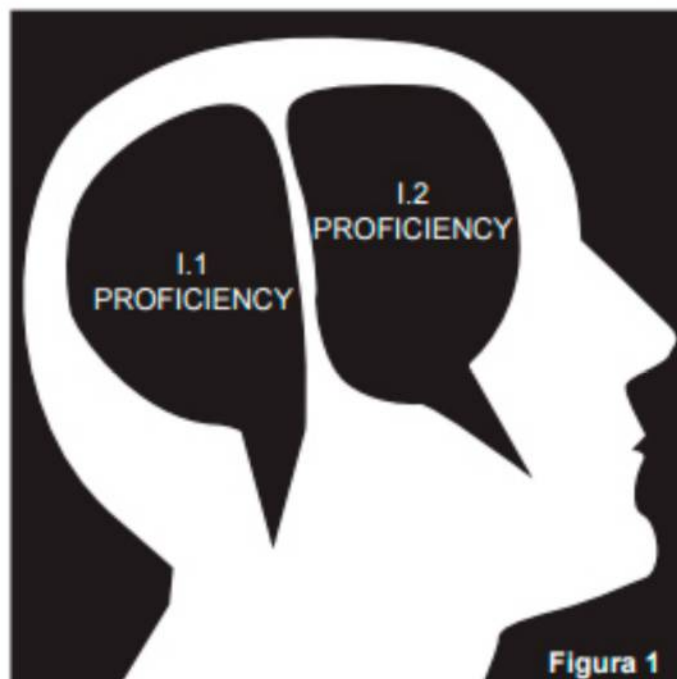
- elebidunaren konpetentzien irudikapena: SUP vs CUP
- interdependentziaren printzipioa, transferentziaren kontzeptua
- atalase mailak eta ondorio kognitiboak
- elebitasun gehigarria eta elebitasun kengarria
- komunikazio arrunta vs komunikazio akademikoa
- hizkuntz-oharmena
- elebiduna ez da bi pertsona elebakar buru batean
- eleaniztunaren konpetentzien irudikapena: konpetentzia erkideak eta bestelakoak (Pascual 2006, ...)
- eleaniztuntasunaren eredu dinamikoa (Herdina eta Jessner 2002)

Ekarpenak:

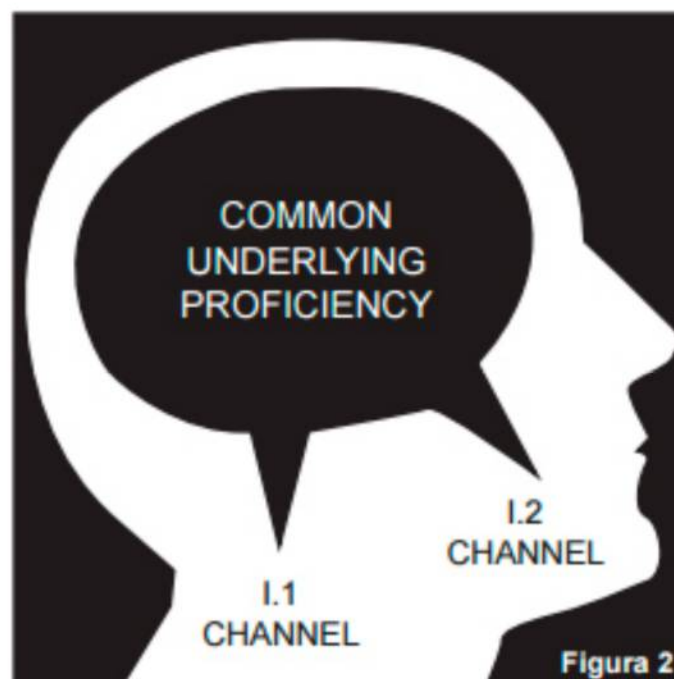
Psikolinguistika

The Separate Underlying Proficiency (SUP) Model of Biligual Proficiency

The Common Underlying Proficiency (CUP) Model of Biligual Proficiency

Figura 1. Modelo de suficiencia separada subyacente del bilingüismo. **Figura 2.** Modelo de suficiencia común compartida del bilingüismo. Tomada de: Cummins, J. (2005). Teaching for Cross-Language Transfer in Dual Language Education: Possibilities and Pitfalls. TESOL Symposium on Dual Language Education: Teaching and Learning Two Languages in the EFL Settings. Bogazici University Istanbul, Turkey. Friday, September 23, 2005

Interdependentziaren printzipioa:

D ereduan ikasita (oso ordu gutxi gaztelaniaz), nola esplika daiteke ikasleak gaztelaniaz gaitasun ona lortzea?

Interdependentziaren printzipioak esplika dezake hori, hizkuntza batean lorturiko gaitasunak bestera transferitu baitaitezke, baldintza jakin batzuk gertatuz gero:

“Eskolako jardunak xH-n egitea eraginkorra baldin bada xH-ko hizkuntza-gaitasuna garatzeko, gaitasun hori yH-ra transferituko da beti ere esposizio egokia gertatzen bada yH-n (eskolan edo ingurumenean) eta yH ikasteko motibazio egokia baldin bada”

Ekarpenak:

Psikolinguistika

Elebiduna ez da bi pertsona elebakarren batura
(Grosjean 1989)

Elebidunak ez ditu bere bi hizkuntzak paraleloki
“antolatuak” bere burmuinean

- Atleten konparazioa:
  - 100 metroko lasterkaria
  - Altura-jauziko atleta
  - 110 metro-hesiduneko lasterkaria
- 110 metro-hesiduneko lasterkaria, zer da?
  - Bigarren mailako atleta bat 100 metroko lasterketan?
  - Bigarren mailako atleta bat altura-jauzian?
  - Lehen mailako atleta bat bere espezialitatean? Alegia, 110 metro hesidunetan?

Ekarpenak:

**Psikolinguisti
katik**

Elebitasun gehigarria eta elebitasun kengarria

Elebitasun gehigarrian: hiztuna bigarren hizkuntzarekin kontaktuan hasten denean, bigarren hizkuntzan lortzen duen gaitasuna gehitu egiten zaio lehen hizkuntzan zuenari, eta lehenengo hizkuntza ere garatzen segitzen da. Adibide bat?

Elebitasun kengarrian: bigarren hizkuntzarekin harremanak hastean, hori lehen hizkuntzako konpetentziaren kaltean gertatzen da; lehenengo hizkuntza bazterrera uzten da, ez da lantzen. Adibide bat?

Elebitasun gehigarrian: ikasleak bigarren hizkuntzan lortzen duen konpetentzia gehitu egiten zaio lehen hizkuntzan zuenari.

Elebitasun kengarrian: bigarren hizkuntzako konpetentzia linguistikoa lehen hizkuntzako konpetentziaren kaltean gertatzen da.

Elebitasun gehigarria gertatzeko, bi hizkuntzek (nolabaiteko) prestigioa izan behar dute.

Elebitasun kengarrian, hizkuntza batek ez du prestigiorik.

Batzuetan esperientzia elebidunek emaitza onak ematen dituzte, eta beste batzuetan ez. Nola azaldu hori?

Zergatik? Non da diferentzia?

- 1.Hizkuntza bakoitzaren prestigioak desberdinak dira
- 2.Gehiengo-hizkuntzako ikasleek badakite beren hizkuntza ongi balioesten dela
- 3.Ikasle horiek auto-estimuan ez dute kalterik hartzen eskolan gutxiengoaren hizkuntzan ari direnean
- 4.Ikasle horiek indargarri sozial asko dituzte euren hizkuntzaren ikasketa ongi bermatzeko, eskolaz kanpo ere.

**Emaitza
desberdinak**

Atalaseen hipotesia (Skutnabb-Kangas eta Toukomaa; Baker):

Goieneko maila: elebidun orekatua.
Maila honetan ikasleak **bere mailari dagokion gaitasuna du bi hizkuntzetan; mesede kognitiboak**

Bigarren atalasea

Elebidun ez hain orekatua.
Maila honetan ikasleak **hizkuntza batean du** bere adinari dagokion **gaitasuna**; ez da espero ondoriorik kognizio mailan, ez mesederik ez kalterik

Lehen atalasea

Elebidun murriztak.
Maila honetan ikasleak gaitasun txikia du bi hizkuntzetan; segur aski ondorio kaltegarriak kognizioan

**Elebidunen
atalase
mailak eta
ondorio
kognitiboak
(hipotesia)**

Lehen hizkuntza

Bigarren hizkuntza

Beste arreta gune bat: BICS vs CALP (Cummins)

- Basic Interpersonal Communication Skills vs Cognitive/Academic Language Proficiency
- Komunikazio arrunta vs komunikazio akademikoa (elkarrizketa maila vs maila akademikoa)
- Eskolako hizkuntza ikaslearen bigarren hizkuntza denean, komunikazio akademikoari arreta jarri beharra; ez da aski komunikazio arrunterako gaitasuna lortua izatea
- Eskolako hizkera berezia da eta bereziki zaindu eta landu behar da, batez ere bigarren hizkuntzan ari denak ongi uler dezan eta gaitasun hori gara dezan
  - Eduki batzuek ahalegin kognitibo handia eskatzen dute
  - Komunikazio akademikoan testuinguruak “gutxiago” laguntzen du

Ekarpenak:

Psikolinguistika

Hizkuntz-oharmenaren kontzeptua

(metalinguistic awareness, conciencia metalingüística)

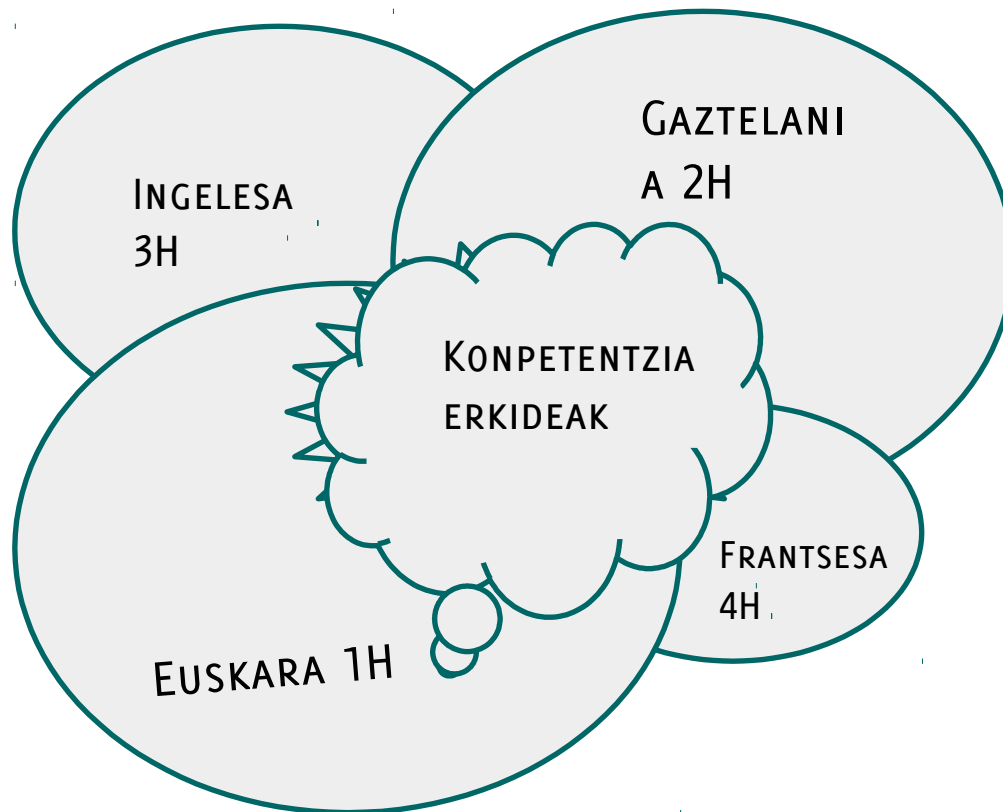
- Ikuspegi eleaniztunetan garrantzia ematen zaio, hizkuntzak ikasteko gaitasuna handitzen duelako
- Elebidunak gaitasun hori garatuagoa izan ohi du, ohitua delako bi hizkuntza-sistemeekin aritzen
- Hiztun elebakarrak “esperientzia linguistikoa” mugatuagoa du

Ekarpenak:

Psikolinguistika

Konpetentzia eleaniztunaren irudikapena: borobil bakoitzaren barrenean sartuak egonen lirateke hizkuntza bakoitzean pertsona batek garatu dituen hizkuntza-gaitasunak. Batzuk, hizkuntza bakoitzean jaso, ikasi eta landu behar dira; beste batzuk, berriz, hizkuntza guztietan (edo) balio diote hiztunari.

Ekarpenak:

Psikolinguistika

Eleaniztunaren konpetentzien irudikapena: gaitasun erkideak eta bestelakoak (Pascual 2006, ...)

Badira hiztunaren gaitasun batzuk hizkuntza guztietarako (edo) balio diotenak (ikus Pascual 2006). Adibidez:

- **Testu-generoei buruzko jakintza:** itxura, egitura, funtzioa, baliabide erretorikoak eta hizkera berezitua (gutuna, berria, ipuina, iragarkia, web orria, jarraibide liburua, elaberria, saiakera, mitin politikoa, bertso saioa...). Inguru kultural batean normalean antzekoak izaten dira egitura horiek (desberdintasunak izan badaitezke ere)
- ...

Beste batzuk, berriz, hizkuntza bakoitzaren berezitasunak dira. Adibidez:

- Euskaraz GU, gaztelaniaz NOSOTROS
- Euskaraz NI eta baina gaztelaniaz YO eta MÍ

Ekarpenak:

Psikolinguistika

eleaniztuntasunaren eredu dinamikoaren ezaugarriak
(Herdina eta Jessner 2002)

- **Ez lineala:** hiztunaren gogoan edo burmuinean hizkuntza ez da garatzen modu uniforme eta linealean
- **Hiztunaren hizkuntza-gaitasuna** “behera” etor daiteke, txikiagotu daiteke, landu ezean
- **Egonkortasuna landu egin behar** da: gaitasunari eutsi egin behar zaio, ez da berez egoten “puntu” batean
- **Interdependentzia:** hizkuntzek elkarri eragiten diote burmuinean, ez dira autonomoki garatzen
- **Konplexutasuna:** gertakari jakin batzuek ez dute emaitza bera eman behar pertsona eleaniztun guztiengan
- **Izaera-aldatzea:** hiztun eleaniztunaren sistema psikolinguistikoa aldatu egiten da, eskakizun psikologiko eta sozial berriei erantzutean

Ekarpenak:

**Psikolinguisti
katik**

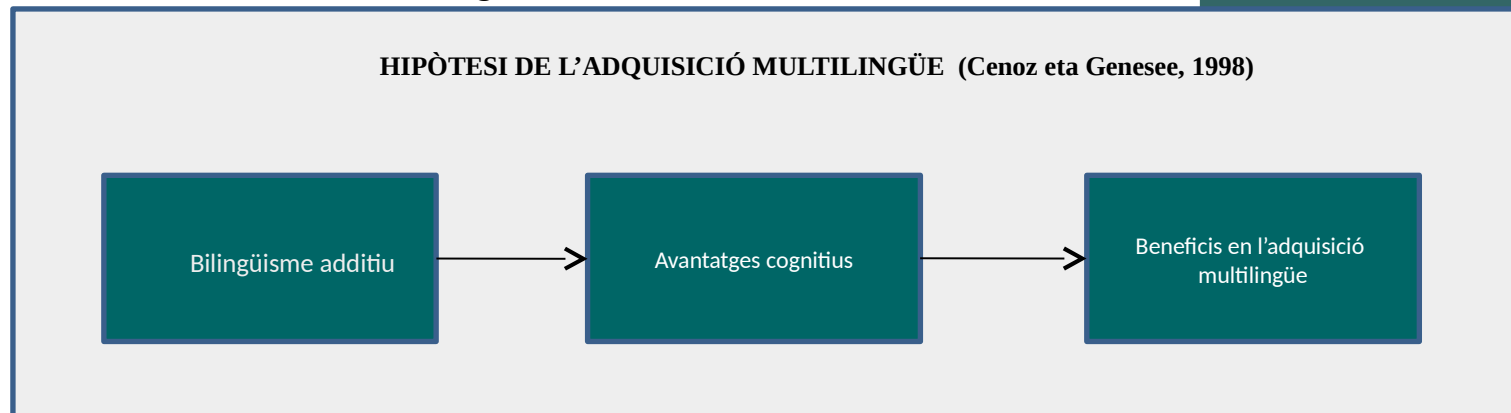

Ekarpenak:

Psikolinguistikatik

Psikolinguistikatik:

2. Eleaniztasunera iristeko bide egokia:

“La clau, per tant, per a un multiligüisme additiu que proporcione una competència real en les tres llengües a tot l'alumnat, consistirà en una articulació de les llengües que done un tractament prioritari i preferencial a la llengua minoritzada, pel que fa al moment d'incorporació, al temps d'ús vehicular i a l'ús social i administratiu en el centre”. (Vicent Pascual Granell, 2006:49)

Hurbilketa komunikatiboa, ikasketa aktiboa

Hizkuntza lanabes gisa, hizkuntzaren erabilera instrumentala

Nola ikas-irakasten da hobeto: formari arreta jarrita ala komunikazioari bakarrik erreparatuta? Oreka bilatu beharra

Hizkuntzak banatuta eduki behar ditugu eginahal guztian ikasketa prozesu guztian?

Zer transferitzen ahal da? Zer ikasi behar da hizkuntza bakoitzean, hizkuntza bakoitzeko gaitasuna garatzeko?

Zenbateraino izan daitezke baliagarriak/kaltegarriak itzulpenak gelan?

Noraino baliatu hiztun elebidunaren/eleaniztunaren hizkuntza-oharmena?

...

Hizkuntzen trataera bateratua

Hizkuntzak eta edukiak batera ikastea

Ekarpenak:

**Hizkuntzaren
Didaktikatik**

Eusko Jaurlaritza: curriculum
dekretua eta Hezkuntza Marko
Hirueleduna

Nafarroako Gobernua: curriculum
dekretua eta bestelako ekimenak
(British, TILA, TILD)

Iparraldea

Ikastolen Elkartearen ekimena:
Ikastolen hizkuntza proiektua

eskolaren
zeregina:
Ekimenak
Euskal
Herrian

1. Ekimen publikoa: 2007-2010ko curriculum (ikus halaber azken dekretua, 2016)

Eleaniztasunaz, hainbat aipamen:

«Egungo euskal gizartean eleaniztasuna eta kultura-aniztasuna existitzen direla onartzea...»

«Ikasgelan, ikastetxean eta inguruan hitz egiten diren hainbat hizkuntzatan sortutako testuak irakurtzea eta entzutea, egungo euskal gizartearen eleaniztasun-egoera konplexuaz jabetzeko».

«Elebitasuna oinarri hartuta, ikasle eleanitzak sortzeko xedea erdiesteko, atzerri-hizkuntzen ikaskuntza eta erabilerak finkatzeko neurriak ezarriko dituzte ikastetxeek, eta bermatu egingo dute bete egiten direla bi hizkuntzetarako ezarrita dauden gaitasun-mailak. Ikastetxeek aukera izango dute zenbait ikasgai atzerri-hizkuntza horietan irakasteko, horretarako arautzen diren baldintzak betez»

Metodologiaz:

«halaber, aintzat hartuko dute hizkuntzak komunikazio-hizkuntza gisa erabiltzea dela bide egokiena elebitasunaren helburua lortzeko eta jakintza-arlo eta ikasgai bakoitzeko curriculum-edukiak irakasteko»

«Hizkuntzak ikas daitezen eta zenbait hizkuntzatan komunikatzeko gaitasuna lor dadin sustatzeko, hezkuntza-sistemak ekintzak bultzatu behar ditu, irakasleen artean metodologia komunikatiboak eta aktiboak zabaltzeko, eta metodologia horien barruan hizkuntzak irakasteko eta ikasteko prozesuak era koordinatuan lantzeko, Hizkuntzen Tratamendu Integratuaren proposamenari jarraituz» (Hezkuntza Marko Hirueledunean)

Ikastetxeen autonomia maila handitu, eta hizkuntza proiektua (azken honi, 19. artikulua eskainia):

«...adierazitako helburuak lortzeko, ikastetxeek, beren hizkuntza-proiektua aintzat hartuta, beren ezaugarrietara moldatu eta egokituko dute dekretu honek egindako curriculum-planteamendua»

**eskolaren
zeregina:
ekimenak**

2. **Ekimen pribatua**: adibidez, Ikastolen Elkarteak

Eleaniztasunaz: 4 hizkuntza
helburu gisa (euskara,
gaztelania/frantsesa, ingelesa)

Metodologiaz: ikuspegi
komunikatiboa, hizkuntzen trataera
bateratua eta HEBI-CLIL

Ikastetxearen Hizkuntza Proiektua:
xehetasunak ezartzeko
dokumentua

eskolaren
zeregina:
ekimenak

Iturria: Ikastolen hizkuntz proiektua (2009)

Hizkuntzak ikas-irakasteko jardunbide batzuk:

Elebitasun gehigarriko
testuingurua

Hizkuntza-komunikaziorako
konpetentzia garatzeko

Metodologia komunikatiboa eta
aktiboa

Hizkuntzen trataera bateratua

CLIL-HEBI

eskolaren
zeregina:
metodologiaz

Gurasoen zeregina: laguntza eta interesa, ikasleei motibazioa handitzeko.

Ikasleen zeregina: interesa, motibazioa

Irakasleen zeregina: hizkuntza-prestakuntza eta prestakuntza metodologiko ona erdiestea

Administrazioaren eta hezkuntzako eragileen zeregina:

- Irakasleen hizkuntza prestakuntzaz arduratu
- Irakasleen prestakuntza didaktikoaz arduratu
- Baliabideak antolatu materialak eskura izateko

Agenteen zereginak, nori zer eskatu, nork zer eskaini, ekimenak denena izan behar baitu: gurasoak, ikasleak, irakasleak, administrazioa

- Euskal Herrian elebakartasunetik elebitasunera bidea egiten ari gara: 1965etik honat
- orain, munduan globalizazioa, IKTak, harremanak ugariago
- ondorioz, gure eskoletan hasierako egoerak eta azken helburuak aldatzen dira
- azken helburua: denak eleaniztun (elebitasuna gehi gehienetan ingelesa)
- hasierako egoera: hizkuntza eta kultura gehiago geletan (nola kudeatu?)
- eskolaren zereginak egungo egoeraren aurrean:
  - Euskararen biziberritze/normalizazio prozesuan laguntzen segitu
  - Bigarren/hirugarren (eta laugarren) hizkuntza ikas-irakatsi
  - Etorri berrien bestelako hizkuntzei trataera
- egoerari erantzuteko eta helburuetara heltzeko, diziplinen ekarpenak:
  - hizkuntzalaritzatik: hurbilketa egokiak bilatzea: pragmatika, diskurtsoaren analisia, testu-hizkuntzalaritza
  - soziolinguistikatik: hizkuntzen egoerak eta harremanak
  - psikolinguistika: elebidunaren/eleaniztunaren konpetentzien irudikapena
  - hizkuntzaren didaktika: ikuspegi eta jardunbide egokiak
- egoerari erantzuteko, ekimen publikoak eta pribatuak:
  - Hezkuntza Marko Hirueleduna/laueledun proiektua
  - Etorkinen eskolatze egokirako jarduerak eta baliabideak

Laburpena

